

Aan de ketting

Elsa telt vlot op door onder elkaar te zetten: $49 + 13$, $46 + 64$. Ze lijkt de bewerking te beheersen, maar bij de volgende rij stagneert ze. $89 + 64$, wat wordt dat? Ze schrijft rechts de 3 op, en links daarnaast de 5. Dat is goed, maar dan? Wat moet ze met die 1? Ze zit met de pen omhoog en durft niet verder.

“Ze kan cijferend optellen met onthouden”, zeg ik tegen Elsa’s vader, “maar niet als de tien over de honderd gaan. Dan weet ze niet wat ze moet doen. Heeft ze hier les in gehad?”

Dat blijkt zo te zijn. Elsa heeft in groep 5 cijferend leren optellen. Althans, er is een begin mee gemaakt. De juf dacht: ‘dat is handig voor Elsa, die veel problemen met rekenen heeft’. Maar de school zei nee, dat mag niet. Want cijferen, daar was ze nog niet aan toe. “En toen moest ze weer terug naar de kralenketting, tellen en lussen maken”, vertelt Elsa’s vader.

Deze ketting gaat maar tot 100. Inmiddels zit Elsa in groep 7, en een getal als 642 kan ze niet schrijven. Is het 60042? Of misschien 6042? Deze kennis wordt haar onthouden. ‘Want ze rekent nog op het niveau van groep 4’. Daarmee bedoelt men dat ze niet uit haar hoofd over het

tiental kan rekenen. Wie dat niet kan moet aan de ketting blijven.

Het rekenonderwijs lijdt aan getallenvrees. Pas op, nu gaan we over de 100! Kan dit kindje dat wel aan? De kinderen staan watertandend te wachten. Mag ik al? Grote getallen vinden ze heerlijk. Juf, hoe spreek je dit uit? OK, hier staat: zevenhonderd-vijfendertig-duizend-negenhonderd-negen-en-negentig. Wow juf! Dit lusten ze wel, de zwakke rekenaars niet minder dan de sterke.

Wat is snappen? Het Nederlandse rekenonderwijs heeft daar zijn eigen diepe gedachten over. Je snapt 10 pas echt als je het ziet als een eierdoos. En 30 dus als 3 eierdozen. En 34 als drie eierdozen en vier losse eieren. Dit is een code.

Kinderen uit andere landen moeten daar eerst aan wennen. Jaren geleden kreeg ik

een meisje te testen dat pas uit Turkije kwam. De school vroeg zich af wat ze kon. Ze was kennelijk niet dom, maar bij het rekenen kwam er weinig uit. We keken samen naar de Wereld in Getallen. Ik zei: een eierdoos is 10 en bij een autobus willen ze dat je plus of min doet. Let maar niet op die plaatjes, ga maar gewoon de sommen maken. Dat deed ze, en ze maakte ze allemaal goed.

Maar in ons land geldt dit als snood en kindbedervend. Dus als een kind vastloopt in het rekenen komt men aanzetten met nog meer bussen, dozen en kettingen. Alles liever dan het leren hoe je een som uitrekent door de cijfers op de juiste manier te combineren. Want dat heet ‘rekenen zonder begrip’ of ‘mechanistisch rekenen’ of het ‘toepassen van trucjes’ en daar kunnen we niet aan beginnen. Dus kalmpjes aan met het toedienen van cijfers.

Toen anderhalf jaar geleden het Cito-onderzoek verscheen waaruit bleek dat leerlingen van groep 8 geen berekeningen op papier meer kunnen maken waren velen verontrust, maar niet de mensen van het Freudenthal Instituut, dat de regie voert over deze ontmanteling. We hebben dit gepland, schreven ze. We zijn tegen cijferen en willen niet dat kinderen het nog leren.

Hoe moet dit nu? Ik bezocht laatst een zmlk-school, een school voor zeer moeilijk lerenden dus. De kinderen die ik aan het werk zag waren een jaar of 11. Een deel van de groep was fijn aan het cijferen: heel grote sommen mochten ze maken van hun meester. Toch raar dat je zeer moeilijk lerend moet zijn om de reken technieken te mogen leren die een kwart eeuw geleden beschikbaar waren voor elk kind. ■

1 Marisca Milikowski heeft een zelfstandige praktijk De Rekencentrale, gespecialiseerd in rekenen en dyscalculie (www.rekencentrale.nl).

